

Dokument nr. 8:117

(2001-2002)

Forslag fra stortingsrepresentantene Ulf Erik Knudsen, Karin S. Woldseth og Jan Arild Ellingsen angående krav om særskilt politiattest for alle som i sitt virke arbeider med mindreårige

Til Stortinget

Bakgrunn

Til stadighet fremkommer det i media saker hvor personer som har begått seksuelle overgrep har fått stillinger som innebærer daglig nærkontakt med barn og unge.

Eksemplene som følger er de siste i en rekke lignende saker:

«Støttekontakt sex-tiltalt

Av: Morten Ø. Karlsen 06. mars

På en telttur sammen med flere gutter skal den 39 år gamle støttekontakten ha forgrepet seg på den 12 år gamle gutten.

Nå er 39-åringen tiltalt for seksuelle handling med barn under 16 år, der handlingen er begått under særdeles skjerpene omstendigheter.

Nekter straffskyld

Mannen var på tur i anledning støttekontaktoppdrag for barneverntjenesten for en bydel i Oslo da overgrepet skal ha funnet sted. Derfor er mannen også tiltalt for misbruk av sin stilling.

Selve overgrepet skal ha funnet sted i Østmarka i juni i fjor.

- Min klient nekter straffskyld. Han var på telttur med flere gutter som han kjente fra før. Således er han i en utsatt og sårbar situasjon. Innholdet i tiltalen har likevel ikke rot i virkeligheten, sier mannens forsvarer, Oscar Ihlebæk, til Nettavisen. Oscar Ihlebæk forsvarer 39-åringen.

Var avløser

Ihlebæk sier at 39-åringen har kjent guttene som var med på turen over tid.

- Min klient har vært avlaster for en av dem, sier Ihlebæk.

Saken kommer opp i Oslo tingrett 18. mars.

Foruten påstand om straff, er det tatt forbehold om å nedlegge påstand om at 39-åringen fradømmes sin stilling og/eller retten til å inneha en slik stilling.»

«Sex-siktet var støttekontakt

Av: Morten Karlsen, 19. nov 1999

Arbeidsgiveren hadde ansatt toppidrettsutøveren som støttekontakt, men holdt på å få sjokk da de oppdaget at han var utuktsiktet.

Ifølge avisen Drammens Tidende - Buskeruds Blad (DTBB), visste arbeidsgiveren om at 19-åringen var under etterforskning for salg av hjemmebrent, men ikke at han hadde en sex-siktelse hengende over seg.

19-åringen, som også er under etterforskning for salg av narkotika, er nemlig siktet for å ha hatt sex med en 14 år gammel jente.

Helse- og sosialsjefen i den aktuelle Buskerud-kommunen har nå avsluttet arbeidsforholdet med 19-åringen.

- I denne aktuelle saken har vi ikke mottatt noen klager, men vi fant det riktig i samråd med personen den gjelder å avslutte arbeidsforholdet så lenge etterforskningen pågår, sier helse- og sosialsjefen til DTBB.

19-åringen skal overfor politiet delvis ha erkjent både utukten, samt kjøp og salg av narkotika. I tillegg er den tidligere støttekontakten også tatt for promillekjøring.»

Eksemplene ovenfor illustrerer problemstillingen ved at det ikke finnes noen hjemmel for kontroll ved ansettelse av eksempelvis støttekontakter og barne- og ungdomsarbeidere utenfor barnehaver og skoler. Uavhengig av skyldspørsmålet i de beskrevne saker, så kan man med sikkerhet si at forholdene kunne vært unngått ved bedre kontrollrutiner.

Ved ansettelse i skole og ved offentlige barnehaver må man nå legge frem politiattest ved ansettelse. Dette er intet krav for ansettelse som støttekontakt for barn og unge gjennom barnevernet eller sosialkontor.

Mange frivillige tiltak som idrett, speider etc. innebærer at voksne tilbringer mye tid alene sammen med mindreårige, men det stilles ingen formelle krav til disse personers bakgrunn.

Dette gir potensielle overgrepere mulighet til å

kunne begå alvorlige overgrep, uten at det finnes et minimum av sikkerhetsforanstaltninger som kunne ha forhindret disse.

Barn og unge er ekstremt sårbare i sine tillitsforhold til voksne; de stoler ofte blindt på at den voksne tillitspersonen kun vil dem godt og har ingen hensikter utover det å veilede, støtte og lære, alt ettersom.

I en tid hvor de fleste barn er overlatt til personer som for de foresatte er fremmede, er de mindreårige mer utsatt enn noen gang tidligere.

Mange foreldre er totalt avhengige av disse andre voksne som tar seg av deres barn, som støttekontakter, idrettsledere, klubbledere o.l., og forventer at barna er i trygg forvaring.

Ved at det knyttes usikkerhet eller endog mistillit til voksne som arbeider tett med mindreårige, skapes en uholdbar situasjon for barn, foresatte og den som jobber med barna. Det har vært saker i Norge hvor slik usikkerhet har blitt blåst opp til voldsomme dimensjoner med ødeleggende virkning for de involverte, derfor behøver man et grunnleggende preventivt sikkerhetsnett som fanger opp det som er mulig i forkant.

For voksne mennesker foreligger det ikke noe større ansvar enn det vi har for den oppvoksende generasjon.

De forbilder og eksempler vi setter, blir og er avgjørende for fremtidens voksne og dermed fremtidens samfunn. Våre barn er det mest verdifulle i samfunnet, vår investering i fremtiden, det kjæreste et menneske kan ha.

I den sammenheng er det med overgrepssaker mot barn utført av voksne tillitspersoner tatt i betraktning, uforsvarlig å ikke søke å beskytte de mindreårige med de midler man har til rådighet som ligger innefor mulighetens rekkevidde.

Gjetninger, antagelser og skjønn er helt uholdbare bedømmelseskriterier i denne sammenhengen.

Det vil være uansvarlig og ikke nå formalisere en grunnleggende forutsetning for å skape størst mulig trygghet i barn og unges liv, ikke minst med tanke på den viten man i dag sitter inne med. En politiattest for barne- og ungdomsarbeidere generelt vil være et verktøy som virker preventivt og trygghetsskapende for de berørte.

For barnehaver og skoler finnes allerede et regelverk for ansettelse med bred politisk oppslutning som har til hensikt å ivareta mindreåriges trygghet og rettssikkerhet i det daglige:

*«§ 20 for barnehaver § 10-9. for grunnskolen
Politiattest*

Den som skal tilsetjast i grunnskolen, må legges fram politiattest. Attesten skal vise om vedkommande er sikta, tiltalt eller dømd for seksuelle overgrep mot barn. Personar som er dømde for seksuelle overgrep mot barn, kan ikkje bli tilsette i grunnskolen.

Kommunen kan krevje politiattest etter første leddet også for andre personar som regelmessig oppheld seg i grunnskolen.

Departementet gir nærmare forskrifter.»

Tidligere i Innst. S. nr. 194 (1999-2000) fra sosialkomiteen har det vært fremmet krav om vandelsattest for helsepersonell som arbeider med barn. Daværende regjering svarte slik på komiteens tilråding:

«Regjeringen skal legge fram en bred vurdering av hvordan barn og andre spesielt utsatte grupper i møte med offentlig og/eller privat sektor, utover helse- og oppvekstsektor, skal sikres mot overgrep og garanteres rettssikkerhet og trygghet.

Sosial- og helsedepartementet har hatt kontakt med Justis- og politidepartementet og vil i løpet av høsten vurdere hvordan en bredere gjennomgang skal angripes, eventuelt ved nedsettelse av et offentlig utvalg eller en interdepartemental arbeidsgruppe.

Når det gjelder vurderingen og lovforslaget som skal legges fram om krav til helsepersonell spesielt, er dette et arbeid Sosial- og helsedepartementet vil starte opp etter ikrafttredelse av ny helsepersonellov med forskrifter (etter 1. januar 2001).»

Stortingsrepresentant Karin Ståhl Woldseth stilte 30. januar 2002 et skriftlig spørsmål til barne- og familieminister Laila Dævøy:

«Spørsmål:

I forbindelse med ansettelse av personer som skal jobbe med barn og unge i skole og barnehage må det forelegges politiattest.

Hvilke tiltak vil statsråden iverksette som sørger for at mindreårige i andre sammenhenger hvor voksne omgås barn i en arbeidssituasjon, vil ha den samme rettssikkerhet og trygghet som ovennevnte?

Svar:

Krav om politiattest ved ansettelse er et sentralt virkemiddel for å forhindre at personer som har begått overgrep mot barn, får stilling som innebærer kontakt med mindreårige. Det er vedtatt flere lovendringer på dette området de siste årene. Som stortingsrepresentant Ståhl Woldseth påpeker, er det innført krav om fremleggelse av politiattest for ansettelse i grunnskolen og i barnehager. Det er også innført krav om politiattest for personer som skal ansettes i barneverntjenesten eller utføre oppgaver på dens vegne. Videre kan det med hjemmel i lov om universiteter og høyskoler kreves politiattest ved opptak til studier der studenter kommer i kontakt med pasienter, klienter, barnehagebarn, elever eller andre som del av klinisk undervisning eller praksisopplæring.

Krav om politiattest ved ansettelse reiser følgende hovedproblemstilling:

På den ene siden har en hensynet til å verne barn mot overgrep fra voksne. På den andre siden medfører et slikt krav inngrep i søkerens personvern og rett til arbeid.

Jeg er enig med Stortinget i at det er behov for en samlet vurdering av hvordan barn best kan sikres mot overgrep både i møte med offentlig og privat sektor, jf. Innst. S. nr. 194 for 1999-2000 som stortingsrepresentant Ståhl Woldseth viser til. Spørsmålet om det

bør innføres krav om politiattest for nye grupper er et ledd i en slik vurdering. Det er nedsatt et utvalg som skal gjennomgå strafferegistreringsloven og utarbeide forslag til ny lov om politiregistre. Utvalget har som en del av sitt mandat å gjennomgå eksisterende bruk av politiattest og straffeopplysninger i forbindelse med vandelskontroll og akkreditering/autorisasjon av personell. Utvalgets innstilling vil ventelig gi et godt grunnlag for det videre arbeidet med å sikre barn mot overgrep. Innstillingen skal etter planen avgis 1. juli 2002.»

Disse politiske signaler er så tydelige og har så bred politisk oppslutning at det ikke foreligger noen fornuftig grunn for sittende Regjering og Storting å vente ytterligere med å iverksette nødvendige tiltak for å sørge for at nødvendige tiltak treffes for en generell lovgivning for å sikre barns rettsikkerhet.

Det er viktig å påpeke at det ikke er ønskelig med et generelt yrkesforbud for tidligere straffede, men å sørge for at personer som er straffedømt for alvorlige kriminelle handlinger, da særlig sedelighetsforbrytelser, ikke jobber tett med mindreårige, det være seg i offentlig eller privat sammenheng.

Slik vil og ansvarsforholdet til arbeidsgiver ved ansettelse tydeliggjøres, for å unngå den uklarhet som tidligere har oppstått ved saker tidligere, hvor ofre ikke har kunnet få noen form for oppreisning grunnet tidligere uavklarte ansvarsforhold.

Voksnes personvern må ikke drives til det ekstreme på bekostning av mindreåriges trygghet. De fleste personer som jobber i det daglige med barn og unge, gjennom frivillighet eller i lønnet arbeid, utfører en utmerket og samfunnsnødvendig oppgave; det er også i deres interesse at respekten og tilliten til deres funksjon opprettholdes over enhver tvil.

Neste gang en sak som ovennevnte berører skulle komme opp i offentligheten, bør man ikke kunne si at dette kunne vært unngått dersom man på et tidligere tidspunkt gjennom lov hadde vedtatt de nødvendige foranstaltninger.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige lovforslag og fatte de nødvendige vedtak som innebærer:

1. Krav om særskilt politiattest som spesifikt har til hensikt å avdekke tidligere straffeforhold/dom for seksuelle overgrep mot mindreårige, for voksne som i sitt virke, frivillig eller lønnet, står i et tillits- og ansvarsforhold ovenfor mindreårige.
2. Personer som er siktet og/eller under etterforskning for grove sedelighetsforbrytelser suspenderes inntil etterforskning evt. dom foreligger fra stillinger som innebærer et tillits- og ansvarsforhold ovenfor mindreårige.
3. Personer som er dømt for sedelighetsforbrytelser kan ikke inneha stillinger, frivillig eller lønnet, som innebærer et tillits- og ansvarsforhold overfor mindreårige.

23. april 2002